

A chilei bankrendszer elemzése*

Kálmán Péter – Monoki Péter – Vágó Nikolett

A chilei bankszektor 1970-es évekbeli liberalizációja a latin-amerikai adósságválság idején bankválsághoz vezetett, amit a jegybank többek között szabályozói tevékenységgel igyekezett orvosolni. A költségek a GDP 35 százalékára rúgtak, ugyanakkor egy reformfolyamat következtében nemzetközi szinten is fejlettnak mondható bankrendszer alakult ki. Az 1990-es éveket követően érdemi konszolidáció ment végbe a szektorban, a külföldi bankok jelenléte pedig markánsabbá vált, ami erősítette a versenyt. A pénzügyi közvetítőrendszer utóbbi évtizedekben végbement jelentős mélyülése során 120 százalékra emelkedett a bankrendszer GDP-arányos mérlegfőösszege. A hitelállományon belül kisebb eltolódás történt a háztartási szegmens felé, ugyanakkor továbbra is magasabb a vállalati hitelek aránya. A bankok tőkehelyzete a válság során is stabil maradt; a bankrendszer jelenlegi tőke megfelelési mutatója pedig megfelel a legújabb bázeli ajánlásoknak. Az ezredforduló óta tartóan magasnak számít a tőkearányos jövedelmezőség, amit segít a historikusan és nemzetközileg sem kiugró nemteljesítő hitelállomány.

Journal of Economic Literature (JEL) kódok: G01, G18, G21

Kulcsszavak: chilei bankrendszer, pénzügyi stabilitás, válságkezelés

1. A chilei bankrendszer története

1.1. A bankrendszer liberalizációja, a válsághoz vezető út

A modern chilei bankrendszer kialakulását az 1970–1980-as évek kereskedelmi és pénzügyi reformjai tették lehetővé, ami során a bankrendszer működését liberalizálták. Ennek keretében a hitelezésre, illetve a kamatpolitikára vonatkozó korlátozásokat eltörölték, és megindult a bankok privatizációja (OECD 2011). A liberalizációs folyamat során az 1970-es évek végén a belföldi hitelállomány éves átlagban 40 százalékkal bővült, így a magánszektor hitelállománya 1975–1980 között a GDP 8 százalékaról a GDP 35 százalékára nőtt. Problémát jelentett ugyanakkor, hogy a bankrendszer liberalizációs folyamata érdemi bankfelügyelet, valamint prudenciális szabályozás nélkül ment végbe, ami lehetővé tette a hitelintézetek túlzott

* Jelen cikk a szerző nézeteit tartalmazza, és nem feltétlenül tükrözi a Magyar Nemzeti Bank hivatalos álláspontját.

Kálmán Péter a Magyar Nemzeti Bank közgazdasági elemzője. E-mail: kalmanp@mnk.hu.

Monoki Péter a Magyar Nemzeti Bank volt elemzője, jelenleg az Magyar Külkereskedelmi Bank projekt koordinátora. E-mail: monoki.peter@mkb.hu.

Vágó Nikolett a Magyar Nemzeti Bank elemzője. E-mail: vagon@mnk.hu.

kockázatvállalását. Emellett a piaci szereplők erősen bíztak abban, hogy probléma esetén az állam mentőcsomagot biztosít számukra, ami jelentős erkölcsi kockázatot vitt működésükbe. Ezek a folyamatok, valamint az 1982-es latin-amerikai adósságválság kirobbanása és a rögzített árfolyamrendszer összeomlása egy rendkívül mély valuta- és bankválságba torkollott, ami során 1985-re a kihelyezett hitelek 9 százaléka nemteljesítővé vált, valamint a bankszektor egészében mintegy 671 milliárd dollárnyi veszteség keletkezett (*Betancour et al. 2006*).

1.2. A 1980-as években kialakult bankválság okai és hatásai¹

Az 1981-1984 közötti chilei pénzügyi válság elsősorban a pénzügyi szektorban okozott gondokat, gyökere azonban a makrogazdasági egyensúlyhiányokban, a mélyülő folyó fizetési mérleg problémákban, valamint a bizonytalan gazdaságpolitikai lépésekben keresendő. Az 1980–1981-es gazdasági fellendülés időszakában a makrogazdasági kondíciók kedvezőek voltak, a hitelezési feltételeket lazították a bankok, a kockázatvállalási hajlandóság érdemben emelkedett. A bankrendszer hitelezési tevékenysége élénkült, ami folyamatos külföldi forrásbevonást igényelt. 1979 és 1981 között a vállalati és háztartási hitelállomány csaknem megduplázódott, elérve a GDP 45 százalékát.

A gyenge szabályozás lehetővé tette, hogy a gazdasági szereplők jelentős mértékű adósságot halmozzanak fel megfelelő tőkefedezet és adekvát kockázatkezelés nélkül. 1981 novemberében mentek csődbe az első bankok és egyéb pénzügyi intézmények, melyek ezt követően a szabályozó hatóság felügyelete alá kerültek. Ekkor a bankok csak rövid lejáratú forrásokhoz fértek hozzá, és folyamatos megújítási kényszerrel szembesültek, ráadásul emelkedő költségszint mellett, ami a hiteloldalon is megjelent. 1980 és 1983 között a nemteljesítő hitelek aránya a fennálló hitelek esetében 1,1 százalékról 8,4 százalékra nőtt. A fedezetek értéke párhuzamosan csökkent a hitelek nemteljesítővé válásával, emellett az erkölcsi kockázati tényezőt erősítette a kormányzat beavatkozásába vetett hit.

A helyzet rendezése csak rendkívüli intézkedések és a GDP egyharmadát kitevő költségek árán volt megoldható. A chilei jegybank három területet érintő programot hirdetett:

- vállalati és háztartási hitelek átstrukturálása,
- nemteljesítő hitelek átvétele,
- inszolvens intézmények felszámolási és értékesítési eljárásának kialakítása.

Az intézkedéscsomag javította a hitelpiac likviditását és a szolvens bankok mérlegét. Legfontosabb elemei az alábbiak voltak:

- Adósságátrendezés: A jegybank ezen intézkedés során elsősorban az áru-, fogyasztási- és jelzáloghitelek prolongálását támogatta.

¹ Az alfejezet *Hornbeck (2008)* munkája alapján készült.

- A banki mérlegek helyreállítása: A jegybank célja az intézkedéssel a bankok mérlegének rossz hitelektől való időleges megtisztítása volt kölcsön nyújtásával, a rossz hitelek megvásárlásával vagy átmeneti elcserélésével. A bankok a rossz hitelek „visszavásárlásáig” nem fizethettek osztalékot. A konstrukcióban a rossznak minősített hitelek alapvetően továbbra is a bankok kezelésében maradtak, viszont nem kellett a mérlegükben kimutatni azokat, így időt nyertek, hogy helyreállítsák a mérlegüket és szolvensnek maradjanak.
- A nehéz helyzetbe került bankok átstrukturálása: Ennek keretében új kockázatalapú hitelbesorolási rendszer és tőke megfelelési szabályozás került kialakításra. A szabályozást követően tizennégy pénzügyi intézményt felszámoltak. A felszámolások során három esetben a betéteseknek több mint 30 százalékos értékvesztést kellett elkönyvelniük.

A chilei reformok elérték céljukat, a hitelpiac működőképes maradt, és négy év alatt a bankrendszer is talpra állt. A válságkezelés legfontosabb üzenete, hogy a jegybank képes volt a hitelpiac iránti bizalmat fenntartani azáltal, hogy biztosította a piac likviditását. Emellett a hitelek lejárat szerkezetének meghosszabbításával, a rossz hitelek átvételével, illetve az inszolvens intézmények felszámolásával javította a bankrendszer tőkehelyzetét.

A chilei bankválság a bankrendszer működésére nézve több tanulsággal is szolgált:

- A piac rendszerszintű válságot nem tud egyedül kezelni, különösen akkor, ha a szereplők várakozásaiba beépül a válság megoldását célzó kormányzati mentőcsomag.
- A mentőcsomaggal kapcsolatos várakozás önbeteljesítő lehet, ami emeli a válságkezelés költségét.
- A megfelelő prudenciális felügyelet és szabályozás kulcsfontosságú a pénzügyi piacok bizalmának megerősítése szempontjából.
- A magánszektor részt vállalt a válságkezelés költségeiből, és hozzájárult a pénzügyi szektor talpra állásához.
- A válságkezelés költségvetési terhe még így is magas volt, a stratégia ugyanakkor sikeresnek bizonyult, a pénzügyi rendszer ugyanis vissza tudott térni a stabilitás és a hosszú távú növekedés útjára.

A válság tapasztalataira építve 1983 és 1986 között az illetékes hatóságok kialakították a betétbiztosításra vonatkozó szabályozást. 1986 végén megszületett az általános banktörvény (General Banking Act), amely választ adott a latin-amerikai adósságválság miatt kialakult bankválságra. Az új szabályozás megerősítette a felügyeletet, és szigorította a hitelezési feltételeket. A jogszabály 1990-es frissítése során a törvényhozók a bázeli szabályozással összefüggő tőkekövetelmény-passzust emeltek be a szövegbe, valamint engedélyezték a bankok tengerentúli tevékenységét. A bankrendszerrel érintő szabályozási folyamatok mellett a hitelintézetek működésére és fejlődésére nagy hatással volt a chilei tőkepiac kialakulása, valamint az

1980-as évek eleji nyugdíjreform, amely bőséges hosszú távú finanszírozási forrást biztosított a pénzügyi piac szereplőinek (Betancour et al. 2006).

1.3. Bankkonszolidáció és erősödő piaci verseny 1990 és 2005 között

A chilei bankrendszer az 1980-as évek eleji válságidőszakot leszámítva stabilnak mutatkozott, így a jegybank tájékoztatása alapján sem az ázsiai, sem a 2008-ban kezdődő világgazdasági válság során nem volt szükség rendkívüli intézkedések meghozatalára, csak kisebb válságmenedzsmentre. A szabályozási alapok és működési keretek kialakítását követően a chilei bankrendszer jelentős strukturális átalakuláson ment keresztül 1990 és 2005 között, aminek legfőbb jellemzői a külföldi bankok megjelenése, valamint a lakossági hitelek elterjedése voltak. 1990-ben Chilében 22 külföldi tulajdonú bank működött, melyek a teljes hitelállomány 15,2 százalékát, míg a teljes betétállomány 16,3 százalékát birtokolták. 2005-re a külföldi bankok piaci részesedése jelentősen megnőtt. Habár számuk elsősorban a felvásárlások következtében 22-ről 12-re csökkent, részesedésük a hitelállományon belül 39 százalékra, míg a betétek terén 39,4 százalékra bővült. Az időszak során lezajlott konszolidációs folyamat eredményeképpen 2005-re a bankrendszer koncentrációja fokozódott: a három legnagyobb bank részesedése a hitelállomány tekintetében 54 százalékra, míg a betétek esetében 55 százalékra nőtt. A külföldi bankok növekvő szerepe javította a kockázatkezelés minőségét és hatékonyságát, valamint a bevezetett technológiai újítások révén hozzájárult a bankok közötti verseny élénküléséhez is. Pénzügyi stabilitási szempontból a finanszírozási csatornák diverzifikálttá válása szintén pozitív hozadéka volt a külföldi bankok térnyerésének (Betancour et al. 2006).

A bankrendszer eszközstruktúrájában az időszak során elmozdulás történt a lakossági szektor irányába. A háztartási hitelezés a jelzáloghitelezésből fakadóan jelentősen élénkült. A külföldi bankok esetében a lakossági hitelezési aktivitás kiemelten agresszív volt, aminek eredményeképpen 2005-re a hitelek 30 százaléka a háztartási szegmensben került kihelyezésre. A magasabb megtérülés reményében a bankok ebben az időszakban enyhítettek hitelezési kondícióikon is: rugalmasabb visszafizetési konstrukciókat dolgoztak ki, meghosszabbították a hitelek futamidejét, illetve elterjedtek a változó kamatozású hiteltermékek is. Mindezek a folyamatok ugyanakkor nem jártak pénzügyi stabilitási kockázatokkal, mivel a makrogazdasági háttér stabilnak mutatkozott, és a kamatok is alacsony szinten voltak. Forrásoldalon a lekötött betétek jelentették a legfőbb tételt, jelentőségük az időszak során folyamatosan nőtt. Emellett, köszönhetően a rekordalacsony kamatoknak, a bankok finanszírozásában egyre nagyobb szerepet kaptak a hosszú lejáratú kötvények is.

Összességében a chilei bankrendszer ebben az időszakban stabilan és nyereségesen működött. A tőkeemfelelési mutató 2000 és 2004 között a bankrendszer szintjén átlagosan 13,5 százalékot tett ki, és mindegyik bank 10 százalék feletti tőkeemfeleléssel rendelkezett a kötelező 8 százalék helyett. A bankrendszer profitabilitása magas és stabil volt, az átlagos tőkearányos eredmény 15,6 százalékot tett ki.

1.4. A chilei bankrendszer napjainkban²

Chile bankrendszerét napjainkban 19 bank alkotja, melyek – a Banco del Estado de Chile kivételével – magánkézben vannak. A bankrendszer mintegy 300 milliárd dolláros teljes eszközállománya a GDP 120 százalékát tette ki 2014 áprilisában. A bankrendszer koncentráltága jelentős, 2014 áprilisában az öt (mérlegfőösszeg, valamint a vállalati és lakossági hitelezés alapján egyaránt) legnagyobb piaci részesedéssel rendelkező bank birtokolta a bankrendszer teljes eszközállományának 72 százalékát (*BIS 2014*).

A legnagyobb szereplők közötti megoszlás viszont viszonylag egyenletes: 2014 áprilisában a Banco Santander-Chile rendelkezett a legnagyobb, 17 százalékos piaci részesedéssel, amit a Banco de Chile 15,5 százalékkal, a Banco del Estado de Chile 15,2 százalékkal, a Banco de Crédito e Inversiones 12,9 százalékkal, míg a Corpbanca 11,7 százalékkal követett. Mindez tükrözi a bankfelügyelet azon szándékát, hogy egyik szereplő se tegyen szert túlzott piaci részesedésre egyes szegmensekben. A Banco del Estado de Chile száz százalékos állami tulajdonban van, elsősorban a mikro-hitelezésben aktív. Bizonyos előnyök illetik meg, és kizárólagos jogokkal is rendelkezik. Ellenben ugyanazok a szabályok vonatkoznak rá, mint a többi felügyeleti hatáskörbe tartozó bankra, és állami tulajdonú vállalatoknak nem nyújthat kölcsönt (*IMF 2011*). A chilei válságok tapasztalatai szerint viselkedése anticiklikusabb szektortársaiénál (*Cowan–Marfán 2010*). A hazai bankokon és a leányvállalatokon kívül 4 fióktelep működik Chilében, melyek elsősorban a vállalati szegmenst szolgálják ki: Banco de la Nación Argentina, Banco do Brasil, JP Morgan Chase Bank és Bank of Tokyo-Mitsubishi UFJ. Mérlegfőösszeg és hitelállomány alapján számított részesedésük sem éri el a bankrendszeri érték fél százalékát (*SBIF 2014*).

A bankrendszer külső kitétsége 2014 márciusában a GDP közel 4 százalékát tette ki. A kitétség legnagyobb része az Egyesült Államok irányába állt fenn (45 százalék). Ezen felül a három legjelentősebb partner Brazília (17 százalék), Kolumbia (12 százalék) és Kína (6 százalék) (*BIS 2014*).

A bankrendszer mellett jelentős szerepük van a nyugdíjpénztáraknak, biztosítóknak, a befektetési alapoknak és az egyéb pénzügyi intézményeknek is, melyek együttesen a teljes pénzügyi rendszer eszközállományának közel felével rendelkeznek, és hozzájárulnak a chilei megtakarítások magas fokú diverzifikáltságához.

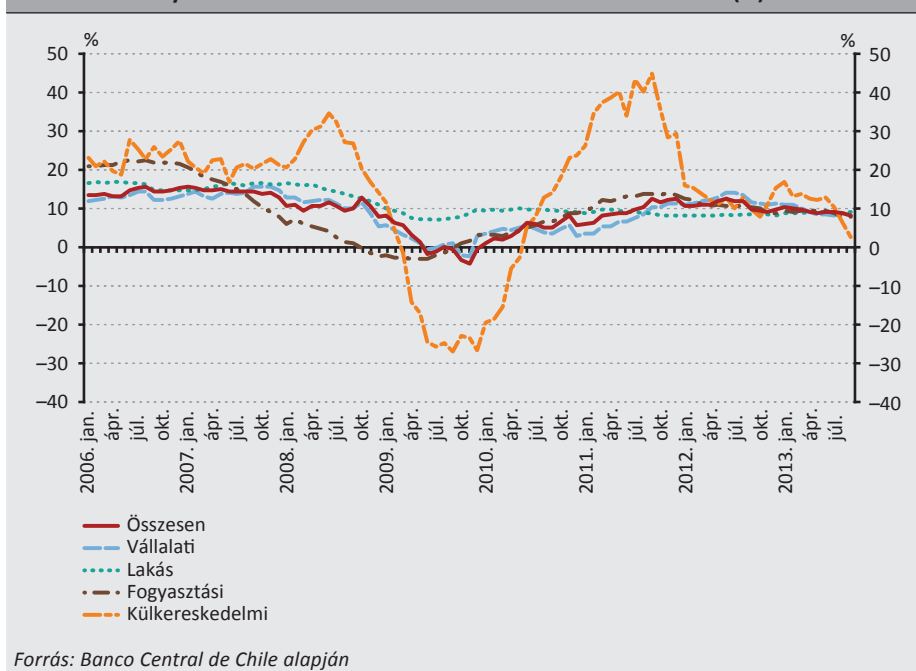
² *BIS (2014), Cowan–Marfán (2010), IMF (2011) és SBIF (2014) alapján.*

2. A chilei bankrendszer mérlegelemzése³

2.1. Eszközök

Chilében a pénzügyi rendszer mélysége nemzetközi összehasonlításban átlagon felüli: a GDP-arányos mérlegfőösszeg a 2008-as válság kitörésekor közel 110 százalék volt. A bankrendszer mérete 2010 végéig csökkent, majd onnantól fokozatosan emelkedett, így 2014 áprilisában 120 százalékos mérlegfőösszeg/GDP szintet ért el.

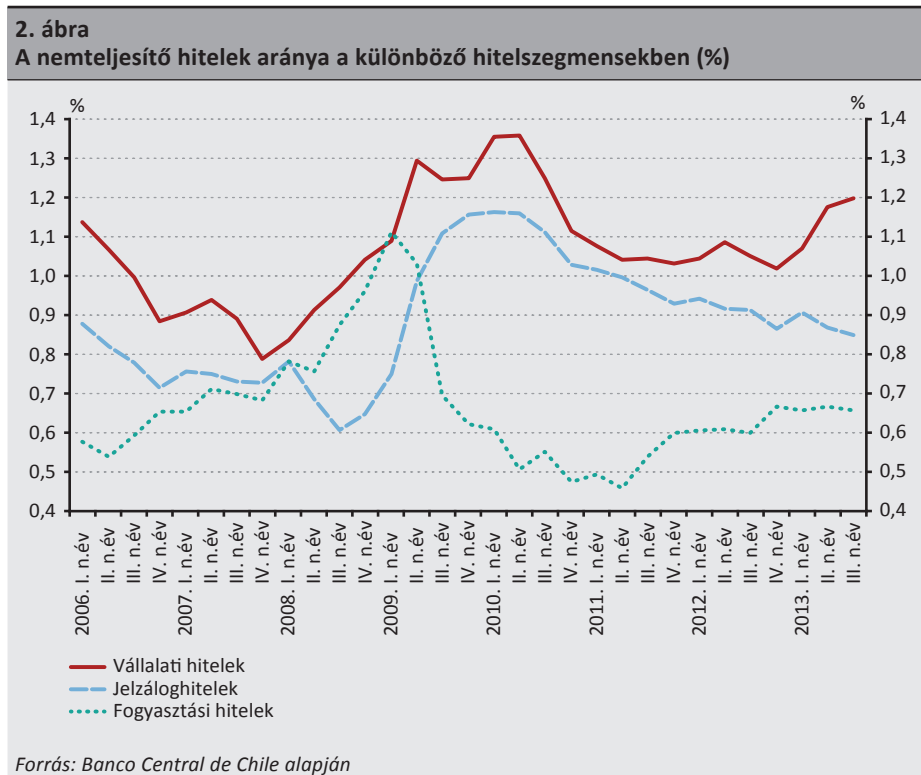
1. ábra
A hitelállomány éves növekedési üteme a különböző szektorokban (%)

A 2008-as válságot, majd a 2010-ben bekövetkezett földrengést követő gyors kilábalás időszakában a jövedelem újra növekedésnek indult, amivel párhuzamosan a hitelezés is fellendült (1. ábra). A GDP-arányos hitelállomány a bankrendszer méretéhez hasonló pályát írt le az utóbbi években: a 2008 végi 76 százalékról 2010-ig mérséklődött, majd 2014 áprilisára összességében 86 százalékra emelkedett. A hitelekben belül kismértékű elmozdulás következett be a háztartási szektor irányába, de továbbra is a vállalati hiteleknek magasabb a súlya. Ugyan 2014 folyamán a bankok a hitelállomány növekedési ütemét a gazdasági ciklussal összhangban fokozatosan mérsékeltek mind a háztartási, mind a vállalati szegmensben, azonban a hitelezési folyamatokat továbbra is dinamikus, 10 százalék körüli bővülés jellemzi.

³ CBC (2013a), CBC (2013b), CBC (2014), IMF (2013), felügyeleti és jegybanki adatok alapján.

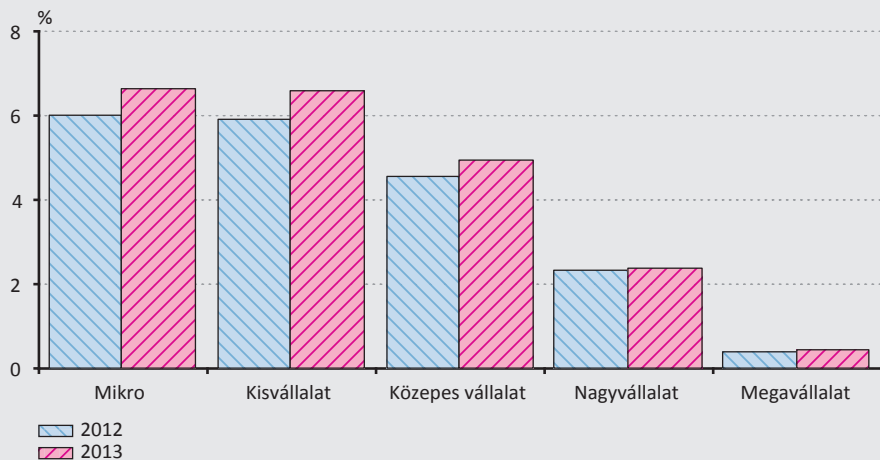
A Chilében jellemző nemteljesítési arány nemzetközi összehasonlításban nem tekinthető kiugrónak. A szektorális bontás (2. ábra) alapján megállapítható, hogy egyrészt a vállalati portfólióban nagyobb arányú a nemteljesítés, másrészt a háztartási szegmensben előbb jelentkezik a késedelmes törlesztés a fogyasztási, mint a jelzáloghitelek esetében.

A vállalatok jövedelmezősége mérséklődött az elmúlt időszakban, ugyanakkor GDP-arányos hitelállományuk emelkedett. Összességében a nemteljesítő hitelek aránya enyhén emelkedett a vállalati szektorban, főként a KKV-k esetében, mely vállalatok nagyobb mértékben vannak kitéve a gazdasági ingadozásoknak (3. ábra), így bevételeik és fizetőképességük is kevésbé stabil.

A hitelkockázatok csökkentése érdekében a bankok jelentős mértékű értékvesztést képeznek nemteljesítő portfóliójuk után. Bankrendszeri szinten az értékvesztéssel való fedezettség a válság óta eltelt években folyamatosan magas szinten alakult: 2009-ben volt a legalacsonyabb mértékű (82 százalék), míg az azóta megvalósult folyamatos emelkedés eredményeképpen 2014 áprilisában már 123 százalék volt.

3. ábra
A nemteljesítő hitelek aránya vállalatméret szerinti megbontásban (%)

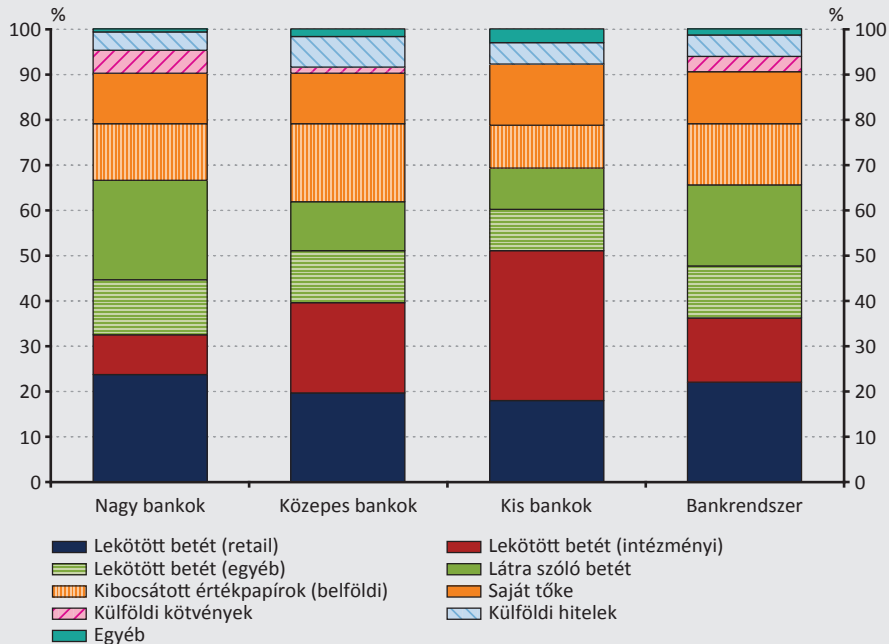
Forrás: SBIF.

A gazdasági növekedés most megfigyelhető lassulása a hitelkockázatok materializálódásához vezethet (CBC 2013b). A nemteljesítő hitelek aránya a következő időszakban mindkét szegmensben növekedhet: a munkanélküliség emelkedése negatívan érintené a háztartási szegmens fizetőképességét, míg a gazdasági ingadozásokra érzékenyebb szektorokban tevékenykedő vállalatok a visszafogottabb gazdasági teljesítmény és az alacsonyabb kereslet következtében válhatnak nemteljesítővé.

2.2. Források

A chilei bankrendszer forrásszerkezetében a lekötött betétek szerepe domináns, a mérlegfőösszeg közel felét teszik ki. Árnyalja a képet, hogy Chilében az intézményi befektetők jelentős mértékű lekötött betéteket tartanak. A lakossági és kisvállalati szektorhoz köthető lekötött betétek, melyek empirikus tapasztalatok alapján sokkal stabilabbak pénzügyi stresszhelyzet esetén is, a források mindössze 22 százalékát adják. Az intézményi befektetők közül a nyugdíjpénztárak (30 százalék) és a befektetési alapok meghatározóak a lekötött betétek piacán, előbbieket átlagosan féléves, míg utóbbiak jellemzően háromhónapos lekötést hajtanak végre (CBC 2014).

4. ábra
A bankok forrás szerkezete (%)

Megjegyzés: „Kis bankok” alatt a mérlegfőösszeg alapján 3 százaléknál kisebb piaci részesedéssel rendelkező bankokat, közepes bankok alatt a 3-10 százalék közötti részesedéssel rendelkező hitelintézeteket, míg nagybankok alatt az ezt meghaladó részesedéssel rendelkező bankokat értjük. A „Lekötött betét (egyéb)” kategória az intézményi szereplőkön kívüli egyéb wholesale, állami és külföldi szereplők által tartott lekötött betéteket tartalmazza. A „Saját tőke” kategóriában a következő tételek szerepelnek: Tier 1 tőke, értékesítés, derivatívák nettó értéke, visszatartott nyereség.

Forrás: Banco Central de Chile alapján.

Az intézményi befektetők által biztosított forrásokra való ráutaltság heterogén a bankrendszerben, és jellemzően negatívan függ a bankmérettől: a nagyobb bankoknál több a retail szektor által lekötött betét és a látra szóló betét, míg a kisebbek jobban rászorulnak a wholesale-finanszírozásra⁴. Emiatt a kisebb bankok nagyobb hangsúlyt helyeznek a likviditási kockázatok csökkentésére: egyrészt igyekeznek jobban diverszifikálni az intézményi befektetők között, másrészt több likvid eszközt tartanak, és a finanszírozási szerkezetükön belül nagyobb a saját tőke aránya. Többek között az előbbieken említett, wholesale-finanszírozásban rejlő kockázatok csökkentése érdekében fejleszti a jegybank a bankok likviditáskezelésére vonatkozó szabályozási környezetet (CBC 2014).

⁴ A retail-szegmensbe sok kis szereplő sorolható (jellemzően a lakosság és a kkv-k), míg a wholesale-szegmenst kevés, jelentős szereplő alkotja (jellemzően pénzügyi intézmények, nagyvállalatok).

Bár a hitel/betét ráta megközelíti az IMF által már kockázatosnak tekintett 120 százalékot, Chile bankrendszere a betéteken kívül is rendelkezik stabil, hosszú távon rendelkezésre álló forrásokkal, melyeket figyelembe véve 100 százalék alatti mutató adódik: a jelzáloghitelek finanszírozása elsősorban hosszú távú bankhitelekből történik, míg a külkereskedelmi hitelekhez a válság alatt is stabilan fennmaradó külföldi hitelkeretek biztosítanak forrást (*IMF 2013*).

A lekötött (48 százalék) és látra szóló betétek (18 százalék) mellett fontos tételt jelentenek a belföldi kibocsátású adósságjellegű értékpapírok (13 százalék). A külföldi források 8 százalékos aránya nemzetközi összehasonlításban nem tekinthető kiugrónak. A mérlegfőösszeg 11 százaléka áll rendelkezésre saját tőke formájában.

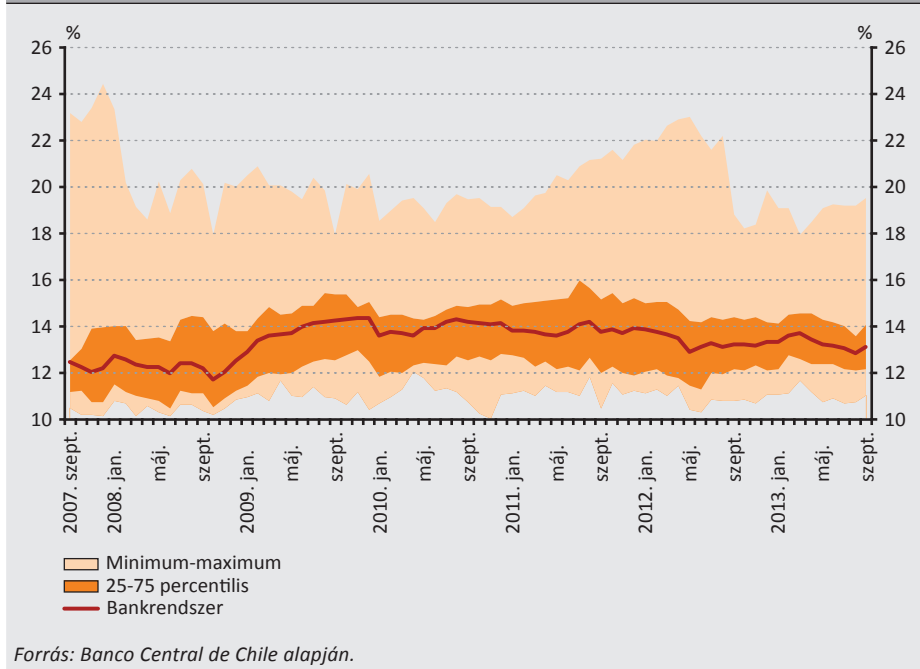
Bár a bankszektor külső adóssága emelkedett a válság óta, időközben diverzifikáltabbá is vált mind a struktúrája, mind a hitelezői kör szempontjából, ráadásul a forrásokon belüli súlya továbbra sem éri el a 10 százalékot. Míg 2008 folyamán a külkereskedelmi hitelkeretek a külső források 70 százalékát jelentették, addig 2013 elejére szerepe 50 százalék alá csökkent a forgóeszközhitel-keretek, a (főleg ázsiai piacokon szerződött) szindikált hitelek és a külföldi (nagyreszt amerikai) kötvénykibocsátások térnyerésének következtében. A kötvények irányába történő elmozdulás kedvező: a lejáratok hosszabbodása révén javult a bankrendszer likviditási pozíciója, valamint a kedvező külföldi kamatkörnyezet a finanszírozási költségek csökkenését eredményezte (*CBC 2013b*).

A bankrendszer devizakockázata mérsékelte: 2013-ban megközelítőleg a bankrendszer eszközállományának 12 százaléka volt devizában denominálva, amit forrásoldalon nagyságrendileg kiegyenlítettek a külső források, devizabetétek és fedezeti eszközök.

2.3. Tőkemegfelelés és szolvencia

A kockázatokkal súlyozott eszközállomány arányában kifejezett tőkemegfelelési mutató, mely a váratlan veszteségekkel szembeni sokktűrő képességet jelzi, 2014 márciusában rendszerszinten 13,2 százalék volt, így érdemben meghaladta a Chilében hatályos 8 százalékos szabályozói minimumszintet, továbbá a Bázel III által javasolt 10,5 százalékot is. Bár az egyes bankok között jelentős eltérések figyelhetők meg, a bankrendszer minden szereplője 10 százaléknál nagyobb tőkemegfelelési mutatóval rendelkezik (*5. ábra*). A bankok eladósodottságát mérő 8 százalékos tőkeáttételi mutató szintén jóval a (chilei és egyúttal Bázel III szerinti) szabályozói 3 százalékos minimum felett volt (*CBC 2013a*).

5. ábra
A tőkemegfelelési mutató alakulása (%)

A chilei bankrendszer szolvencia mutatóit összehasonlítva az OECD-országokéval a tőkeáttételi mutató átlagosnak, míg a tőkemegfelelési mutató relatíve alacsonynak tekinthető. A kizárólag a fenti két mutatóra alapozott következtetések azonban megtévesztőek lehetnek, hiszen a bankválságot elszenvedő országok (pl. Írország), illetve a jelentős állami segítségre rászoruló bankrendszerek (pl. Anglia, Németország, USA) is szolvensebbnek tűnnek e mutatók alapján (CBC 2013a).

A bankrendszerek szolvenciájának értékelésekor érdemes tekintettel lenni a következő tényezőkre:

- A gazdasági és pénzügyi ciklusok eltérő szakasza: a mérlegleépítéssel jellemezhető Európában és USA-ban többek között a kedvezőtlen gazdasági környezet miatti potenciális portfólióromlás miatt szükséges magasabb tőkeszint előírása és fenntartása; Chilében azonban a gyors kilábalás és a nemzetközi összehasonlításban alacsony banki veszteségek miatt kevésbé lehet indokolt hasonlóan magas tőkeelvárás.
- A tőke összetétele: Chilében a Tier 1 szabályozói tőke kb. 75 százaléka magas minőségű (részvény, visszatartott nyereség), miközben az elsődleges tőkeelemek

között Európában és USA-ban – Chilével ellentétben – kevésbé jó minőségű hibrid tőkeelemek⁵ is szerepelhetnek kiegészítő tőkeként;

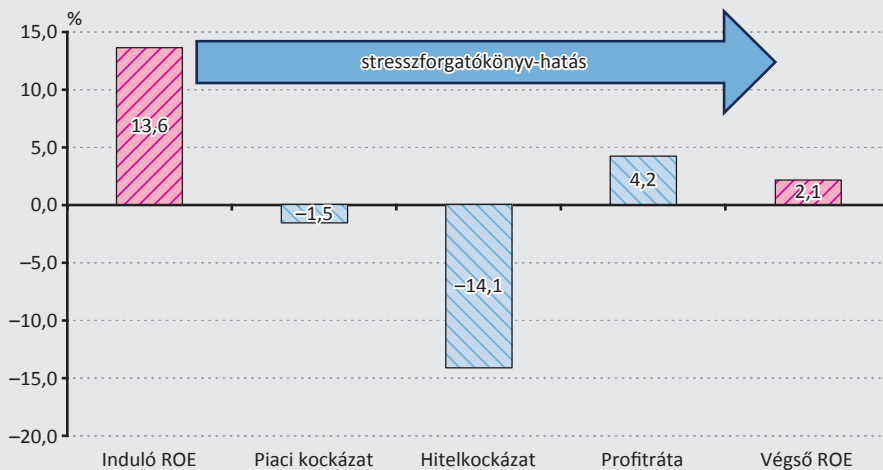
- Az eszközök összetétele: a chilei bankrendszer tőkehelyzetének megítélését pozitív irányban befolyásolhatja, hogy a bankok mérlegének eszközoldala hagyományos bankmodellt tükröz, az eszközök közel kétharmada hitelkövetelés, és a befektetési portfólió főként likvid értékpapírokból áll; ezzel szemben a nemzetközi szinten találhatóak olyan bankrendszerek, melyek mérlegében ugyan kisebb arányban vannak a magasabb kockázati besorolású hitelek, ellenben nagyobb szerepe van a mérlegen kívüli kockázatosabb eszközöknek.

A 2013 második félévéről szóló stabilitási jelentés stressztesztjének főbb eredményei a bankrendszer tőkehelyzetével kapcsolatban

A 2013 második félévéről szóló Stabilitási jelentés stressztesztje alapján a chilei bankrendszer tőkemegfelelési szintje egy a subprime-válsághoz hasonló mértékű GDP-csökkenést, finanszírozási költségemelkedést és árfolyamgyengülést továbbra is kibírna, bár az összkép némileg romlott a legutóbbi stabilitási jelentés óta. A stressz-forgatókönyv 20 százalékos árfolyamgyengülést, 300 bázispontos rövidhozam- és 100 bázispontos hosszúhozam-emelkedést tartalmaz.

6. ábra

A stressz-forgatókönyv hatása a bankrendszer jövedelmezőségére (ROE, %)

Forrás: SBIF

⁵ Hibridtőkének nevezik az olyan értékpapírokat, melyek egyaránt rendelkeznek a kötvény és a részvény bizonyos jellemzőivel.

A chilei bankrendszer jövedelmezősége tőkearányosan a 2000-es évek óta 15–20 százalék körül alakult. Bár a profitabilitási mutatók enyhén emelkedtek az elmúlt 1 évben, a legutóbbi 2013 második féléves pénzügyi stabilitási jelentés keretében elvégzett stresszteszt alapján romlott az összkép a jövedelmezőséggel kapcsolatban (6. ábra). Ezek alapján átlagosan 2,1 százalékra csökkenne a ROE-mutató az előző féléves 5,2 százalék helyett, ugyanakkor a bankrendszer tőkehelyzete még mindig kedvezőnek mondható. A negatív eredményt felmutató bankok a bankrendszer 47 százalékát adnák a stressz-szenárióban (CBC 2014).

2013 második felében a legnagyobb kockázatot a bankok jövedelmezőségére, tőkeellátottságára és szolvenciájára a Fed tapering levezénylése, a kínai gazdaság lassulása, valamint az eurozóna romló makrofolyamatai jelentették. Azóta a chilei jegybank legnagyobb kockázatként a kínai lassulást tartja számon, a másik két faktor súlya csökkent. A kínai lassulás leginkább a külső kereslet, illetve a réz árának csökkenésén keresztül hatna a chilei bankrendszerre. A forrásköltség rég nem látott alacsony szinteken van, ugyanakkor nem zárható ki egy esetleges emelkedés vagy turbulencia, ezért a bankrendszernek érdemes diverzifikált lejáratú struktúráját fenntartania.

Felhasznált irodalom

BIS (2014): *Consolidated Banking Statistics*. Bank for International Settlements.

CBC (2013a): *Financial Stability Report Second Half 2012*. Central Bank of Chile.

CBC (2013b): *Financial Stability Report First Half 2013*. Central Bank of Chile.

CBC (2014): *Financial Stability Report Second Half 2013*. Central Bank of Chile.

Betancour, C. - Gregorio, J. D. – Jara, A. (2006): *Improving the Banking System: The Chilean Experience*. Economic Policy Papers, Central Bank of Chile
Hornbeck, J. F. (2008): *The U.S. Financial Crisis: Lessons From Chile*. September 29. CRS report no. RS22961.

IMF (2011): *Chile: Financial System Stability Assessment*. IMF Country Report No. 11/261

IMF (2013): *Chile*. Selected Issues Series. IMF Country Report No. 13/199

Cowan, K. – M. Marfán (2010): *The evolution of credit in Chile*. In: Bank for International Settlements (ed.), *The global crisis and financial intermediation in emerging market economies*, volume 54, pages 121-130, Bank for International Settlements.

OECD (2011): *Chile - Review of the financial system*, Organisation for Economic Co-operation and Development.

SBIF (2014): *Reporte de Información Financiera Mensual a Junio de 2014, Superintendencia de Bancos e Instituciones Financieras Chile*. Superintendencia de Bancos e Instituciones Financieras.

Melléklet

A chilei bankrendszer számokban (%)						
%	1998	2001	2004	2007	2010	2013
Likviditás						
Hitel / Betét	103,1	103,9	101,3	116,2	115,4	117,5
Magánszektornak nyújtott hitelek						
Hitelállomány / Összes eszköz	66,9	68,2	66,6	73,9	70,2	72,7
Nemteljesítő hitelek aránya	–	1,7	1,2	0,8	2,7	2,0
Az összes hitelre megképzett értékesztés / NPL-állomány	–	138,0	165,5	210,2	93,6	121,1
Devizakockázat						
FX hitelek aránya a magánszektor hitelállományán belül	–	15,8	12,9	12,8	11,3	18,5
Vállalati hitelállományon belül	–	10,7	8,8	8,9	16,6	26,3
Háztartási hitelállományon belül	–	0,1	0,1	0,1	0,1	3,9
Források						
Betétek / Összes forrás	52,6	53,1	53,1	57,8	60,0	61,2
Kibocsátott értékpapírok / Összes forrás	–	–	–	13,0	14,1	15,7
Szolvencia						
Tőke / RWA	12,6	12,7	13,6	12,2	14,1	13,3
ROE (adózás előtti)	5,4	19,5	19,9	19,2	21,8	18,4
ROE (adózás utáni)	4,8	17,7	16,7	16,2	18,6	14,9
<i>Forrás: SBIF, Banco Central de Chile.</i>						